



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 695/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. novembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť 1. [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Futejom, Csc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 432/2014 z 22. septembra 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 32/2015 z 26. apríla 2016 (vedenej pod sp. zn. Rvp 11099/2016), ako aj sťažnosť 2. [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Futejom, Csc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 324/2015 z 28. júla 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 1291/2015 z 22. júna 2016 (vedenej pod sp. zn. Rvp 12483/2016), a napokon aj sťažnosť 3. [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Futejom, Csc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu

v Bratislave sp. zn. 5 Co 440/2014 zo 16. decembra 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 5/2016 z 23. júna 2016 (vedenej pod sp. zn. Rvp 13149/2016) a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 11099/2016, sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 12483/2016 a sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 13149/2016 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 11099/2016.

2. Sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2016 doručená sťažnosť 1. [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 432/2014 z 22. septembra 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 32/2015 z 26. apríla 2016 (vedená pod sp. zn. Rvp 11099/2016), pričom vo veci namietaných identických práv bola ústavnému súdu 19. septembra 2016 doručená aj sťažnosť 2. A [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], k porušeniu ktorých malo dôjsť v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 324/2015 z 28. júla 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 1291/2015 z 22. júna 2016 (vedená pod sp. zn. Rvp 12483/2016), a napokon

4. októbra 2016 bola ústavnému súdu doručená aj sťažnosť 3. [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] (spolu ďalej len „sťažovateľky“), vo veci namietaného porušenia identických práv aj v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 440/2014 zo 16. decembra 2014 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 5/2016 z 23. júna 2016 (vedená pod sp. zn. Rvp 13149/2016).

2. Zo sťažností a z ich príloh (ktorú tvorili iba napádané uznesenia najvyššieho súdu, pozn.) vyplýva, že v konaniach pred Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) ako pred prvostupňovým súdom sa sťažovateľky v jednotlivých konaniach v procesnom postavení žalobkýň domáhali proti Slovenskej republike, zastúpenej Národnou bankou Slovenska (ďalej len „NBS“), náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá im mala vzniknúť v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom NBS pri výkone bankového dohľadu podľa zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to jednako nad činnosťou [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] (ďalej len „družstvo“), ako aj nad činnosťou obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ], ktorá na základe povolenia NBS vykonávala činnosť obchodníka s cennými papiermi. Sťažovateľky vložili do družstva svoje finančné prostriedky pre účely ich ďalšieho investovania a zhodnocovania a túto činnosť družstvo vykonávalo na základe verejnej ponuky majetkových hodnôt, na základe zverejneného prospektu investície, ktorý schválila NBS, prvýkrát rozhodnutím Úradu pre finančný trh č. UFT-002/2002/SPI z 21. marca 2002, a to prostredníctvom obchodníka s cennými papiermi na základe zmluvy o riadení portfólia z 2. júna 2008 uzavretej s družstvom. V dôsledku nezákonných postupov družstva, ako aj obchodníka s cennými papiermi, ktoré mala konštatovať aj NBS, keď v roku 2008 „... vydala právoplatné sankčné rozhodnutie voči Obchodníkovi s CP... v ktorom konštatovala, že Obchodník s CP vo svojej činnosti, pre svojich klientov a v rámci nich aj výslovne pre družstvo, porušil Zákon o CP ...“, NBS aj napriek tomu „...nevyužila svoje kompetencie v zmysle Zákona o CP... a neprijala žiadne následné kontrolné alebo významnejšie opatrenia, ktoré podľa Zákona o CP ako i zákona o dohľade... mala a stále má, a to napr. predbežne alebo celkom zakázať činnosť Obchodníkovi s CP alebo Družstvu,

resp. zrušiť povolenie na činnosť Obchodníkovi s CP alebo napr. udeliť peňažné sankcie priamo členom predstavenstva Družstva alebo Obchodníka s CP.“, dôsledkom čoho bolo, že sťažovateľky prišli o svoje finančné prostriedky, ktoré nielenže neboli zhodnotené, ale im nebola vrátená ani istina, pretože „... Obchodník s CP s Družstvom k 30. 4. 2010 skončil činnosť... Družstvu neodovzdal žiadne portfólio ani zverené peňažné prostriedky a z tohto dôvodu Družstvo nemá prostriedky na výplatu Žalobcom zverených prostriedkov Družstvu, vrátane ich zhodnotenia.“.

3. Okresný súd v jednotlivých konaniach o žalobách sťažovateľiek ich žaloby zamietol dôvodiac tým, že „... nárok na náhradu škody je údajne možné uplatniť voči štátu až vtedy, ak nemožno dosiahnuť uspokojenie pohľadávky voči dlžníkovi (Družstvu) iným titulom. Preto kým Sťažovateľ nepreukáže bezúspešne domáhanie sa úhrady svojej pohľadávky voči Družstvu, nie je daný predpoklad zodpovednosti štátu. Nárok Sťažovateľa tak mal byť uplatnený predčasne, nakoľko konkurzné konanie voči Družstvu doposiaľ nie je ukončené a vzhľadom na jeho stav nie je možné jednoznačne konštatovať vylúčenie možnosti uspokojenia pohľadávky Sťažovateľa voči Družstvu v konkurze.

Sťažovateľ údajne nepreukázal nesprávny úradný postup NBS, keď NBS mala vykonávať nad činnosťou Družstva dohľad iba v obmedzenom rozsahu, spočívajúcom v kontrole povinností vyhlasovateľa ponuky majetkových hodnôt podľa zákona o CP. NBS údajne nemala právomoc vykonávať dohľad nad celkovou činnosťou Družstva. Navyše Sťažovateľovi údajne nemohla vzniknúť škoda v príčinnej súvislosti skonaním Obchodníka s CP, nakoľko Sťažovateľ nebol v žiadnom záväzkovom ani inom vzťahu k Obchodníkovi s CP. Okresný súd taktiež poukázal na skutočnosť, že v prípade neprijatia dostatočných opatrení na nápravu protiprávneho stavu po zistení závažných pochybení Obchodníka s CP pri činnosti voči Družstvu taktiež chýba priama príčinná súvislosť s prípadnou škodou Sťažovateľa.“.

4. O odvolaniach sťažovateľiek proti rozsudkom okresného súdu rozhodol krajský súd napádanými rozsudkami sp. zn. 6 Co 432/2014 z 22. septembra 2014, sp. zn. 8 Co 324/2015 z 28. júla 2015 a sp. zn. 5 Co 440/2014 zo 16. decembra 2014, ktorými rozhodnutia okresného súdu ako vecne správne potvrdil, pričom okrem stotožnenia sa

so stanoviskom okresného súdu tiež konštatoval, že „Povinnosť aktualizovať prospekt investície bola Družstvu uložená až od 1.1.2009 po novelizácii Zákona o CP a preto sa na NBS nemohla vzťahovať povinnosť dohliadať na jeho aktuálnosť pred týmto dátumom...

Keďže Zákon o CP neukladal Družstvu povinnosti v oblasti skúmania rizikovosti portfólia, ani NBS z neho nevyplývala povinnosť skúmať jej dodržiavanie.

Družstvo malo s Obchodníkom s CP uzatvorenú zmluvu, z ktorej v praxi vyplýva, že Obchodník s CP obchodoval vo vlastnom mene na účet Družstva, čiže riziko nieslo samotné Družstvo, ktoré dávalo pokyny na nákup či predaj toho ktorého finančného nástroja. V danom prípade išlo o služby, ktoré Družstvo ako klient Obchodníka s CP využívalo na vlastné riziko s vedomím, že vývoj na finančných trhoch nemožno s istotou predpovedať a odhadnúť. Zodpovednosť štátu nemôže nahrádzať primárnu zodpovednosť Obchodníka s CP voči Družstvu, či sekundárnu zodpovednosť Družstva voči Sťažovateľovi...

NBS svojim postupom neporušila svoje povinnosti, keďže pri výkone verejnej moci postupovala v rozsahu svojich kompetencií daných jej zákonom, nedopustila sa pri svojom rozhodovaní žiadneho excesu a ani nepostupovala spôsobom nezlučiteľným s ochranou základných práv a ľudských slobôd. Postup NBS bol v súlade s Ústavou SR, podľa ktorej štátne orgány môžu konať iba na základe Ústavy, v jej medziach, v rozsahu a spôsobom ktorý ustanoví zákon.“.

5. Dovolania sťažovateliek proti označeným rozsudkom krajského súdu najvyšší súd uzneseniami sp. zn. 7 Cdo 32/2015 z 26. apríla 2016, sp. zn. 5 Cdo 1291/2015 z 22. júna 2016 a sp. zn. 7 Cdo 5/2016 z 23. júna 2016 ako procesne neprípustné odmietol.

6. Sťažnosťami podanými ústavnému súdu sťažovateľky namietajú arbitrárnosť a ústavnú neudržateľnosť záverov krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu, pričom v sťažnostiach tiež uviedli:

«Sťažovateľ viacnásobne v priebehu súdneho konania poukazoval na to, že peňažné prostriedky do Družstva vkladal výhradne a len z dôvodu, že sa spoľahol na to, že Družstvo a aj Obchodník s CP sú subjekty, nad ktorými je vykonávaný dohľad NBS a tak, že bude zabezpečené ich riadne fungovanie a tým budú nielen ochránené jeho peňažné prostriedky, ale aj budú zhodnotené v garantovanej výške...

Nie je pravda, že neexistuje príčinná súvislosť medzi škodou Sťažovateľa a porušením zákonných povinností NBS spočívajúce v nesprávnom výkone dohľadu, ktorým bol porušený Zákon o CP V tomto smere je konštatovanie súdu, že Sťažovateľ sa mal viac starať o svoje záležitosti, v rámci zásady, že „právo patrí bdelym“ za obzvlášť nepochopiteľné, pretože ku škode došlo v rámci porušenia zákonnej povinnosti NBS vykonávať zákonom stanovené povinnosti dohľadu a nie v dôsledku toho, že Sťažovateľ nebol bdely. Sťažovateľ nemal zákonom stanovené právomoci dohľadu nad činnosťou Družstva, ani obchodníka s CP, ktorými mohol zabezpečiť dodržiavanie zákona o CP, resp. sankciami a pod. k dodržiavaniu zákona porušujúci subjekt donútiť...

... Súd svojim výkladom umožňuje, aby došlo aj v budúcnosti k porušeniu zákona na úkor občanov, ktorí ako vhodné a zákonom chránené zhodnotenie ich finančných prostriedkov zvolia ich investovanie v rámci subjektov dohliadaných NBS. Takýmto rozhodnutím sa kladie znamienko rovná sa medzi investovaním do nebankoviek a investovaním prostredníctvom subjektov dohliadaných NBS, pretože zákon, ktorý ich mal chrániť aj prostredníctvom NBS ich nechráni.

... podcenením situácie NBS umožnila ďalšiu činnosť Družstva aj Obchodníka s CP, čo vyústilo roku 2010 do nedostupnosti Sťažovateľom vložených prostriedkov do Družstva, pričom NBS svojou nečinnosťou a ľahostajným prístupom k svojim kompetenciám, zapríčinila taktiež to, že Sťažovateľ už skôr nemohol rozpoznať riziko svojej investície, resp. že túto investíciu mu NBS svojim zanedbaným dohľadom NBS ani v minimálnej možnej miere neochránila.

NBS následne svojim postupom potvrdila tieto tvrdenia Sťažovateľa o tom, že Družstvo ako aj Obchodník s CP dlhodobo porušovali Zákon o CP, keď NBS Obchodníkovi s CP odňala licenciu na činnosť 4.3.2011 a Družstvu dokonca NBS zakázala činnosť až v roku 2011. To znamená, že v prípade Obchodníka s CP tolerovala NBS porušovanie právnych predpisov minimálne od roku 2008 do roku 2011 a v prípade Družstva dokonca od roku 2007 až do roku 2011.

Zákon o zodpovednosti za škodu, o ktorý Sťažovateľ opieral svoju žalobu, neustanovuje, nevyžaduje a dokonca, ani nepripúšťa žiadne predchádzajúce vysporiadanie súkromnoprávných vzťahov, ale naopak, pripúšťa regresnú náhradu...

Existujúce konkurzné konanie samo osebe nevylučuje možnosť podať veriteľom, ktorí si prihlásili svoje pohľadávky do konkurzu, žalobu o náhradu škody proti štátu a nerobí žalobu predčasnou, pretože súd má v konaní o náhradu škody povinnosť skúmať, či aktuálny stav konkurzného konania objektívne vylučuje možnosť uspokojenia žalobcu ako veriteľa v konkurznom konaní, a ak áno, v akom rozsahu, pričom pri tomto vyhodnotení súd dokonca nemá čakať až na (konečné) rozvrhové uznesenie konkurzného súdu, ale je povinný zohľadniť, už napr. správy ustanoveného správcu konkurznej podstaty o stave daného konkurzu (Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Cdo 4968/2009, zo dňa 11.4.2012)...

Rozsudok Krajského súdu je postavený na právnych a skutkových záveroch, ktoré sú podľa názoru Sťažovateľa zjavne nepodložené a arbitrárne a preto z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné a tieto je potrebné ústavným súdom preskúmať. Nápravou uvedeného Rozsudku Krajského súdu sa Najvyšší súd odmietol zaoberať, keď vyhodnotil dovolanie proti Rozsudku Krajského súdu ako neprijateľné. Zo strany Najvyššieho súdu a Krajského súdu tak nebol rešpektovaný ústavný príkaz minimalizovať formalistický výklad práva.»

7. Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľky vo svojich sťažnostiach domáhali, aby ústavný súd prijal tieto ich sťažnosti na ďalšie konanie, aby konštatoval, že napádanými rozsudkami krajského súdu sp. zn. 6 Co 432/2014 z 22. septembra 2014, sp. zn. 8 Co 324/2015 z 28. júla 2015 a sp. zn. 5 Co 440/2014 zo 16. decembra 2014 a uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 32/2015 z 26. apríla 2016, sp. zn. 5 Cdo 1291/2015 z 22. júna 2016 a sp. zn. 7 Cdo 5/2016 z 23. júna 2016 bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby ústavný súd zrušil tieto rozhodnutia a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie späť krajskému súdu a aby im priznal úhradu trov konania.

II.

8. Podľa § 31a ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho

sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

9. Podľa § 166 ods. 1 CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán.

10. Aj keď zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, tak odvolávajú sa na ustanovenie § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde možno aj v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane citované ustanovenie § 166 ods. 1 CSP.

11. S prihliadnutím na obsah sťažností sťažovateľiek vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 11099/2016, sp. zn. Rvp 12483/2016 a pod sp. zn. Rvp 13149/2016 a z ich obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť rozhodol ústavný súd aplikujúc citované právne normy tak, že predmetné sťažnosti spojil do jedného spoločného konania, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

III.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie

konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. K namietaným rozsudkom krajského súdu

14.1 Pokiaľ ide o sťažovateľkami napádané rozsudky krajského súdu sp. zn. 6 Co 432/2014 z 22. septembra 2014, sp. zn. 8 Co 324/2015 z 28. júla 2015 a sp. zn. 5 Co 440/2014 zo 16. decembra 2014, ústavný súd v prvom rade podotýka, že v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 52, 53 a 54), podľa ktorej dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, ústavný súd považoval lehotu na podanie sťažností ústavnému súdu aj v tomto prípade za zachovanú aj voči označeným rozsudkom krajského súdu (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, II. ÚS 91/2011).

14.2 Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde k sťažnosti sa pripojí kópia právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu.

14.3 Ústavný súd zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom.

14.4 Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde).

14.5 V súvislosti s uvedeným ústavný súd konštatuje, že sťažovateľky prostredníctvom kvalifikovaného zástupcu, ktorý koncipoval samotné návrhy ústavnému súdu, s týmito návrhmi nedoručil aj napádané rozsudky krajského súdu, proti ktorým sťažnosti smerujú a ktoré tak z tohto dôvodu nemohol ústavný súd podrobiť ich vecnému prieskumu v intenciách nimi označených práv, porušenie ktorých namietajú.

14.6 V súvislosti s uvedeným nedostatkom ústavný súd pripomína, že tento nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Ústavný súd v tejto súvislosti už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: „Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“ Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

14.7 Uvedené bolo podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý v tejto časti (vo vzťahu k rozsudkom krajského súdu) sťažnosti sťažovateľiek odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), tak ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

15. K namietaným uzneseniam najvyššieho súdu

15.1 Argumentácia sťažovateľiek, ktorou odôvodňujú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 32/2015 z 26. apríla 2016, sp. zn. 5 Cdo 1291/2015 z 22. júna 2016 a sp. zn. 7 Cdo 5/2016 z 23. júna 2016, ktorými boli ich dovolania odmietnuté ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP, sa sústreďuje predovšetkým na „nedostatočné odôvodnenie“ týchto rozhodnutí najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu.

15.2 Sťažovateľky v dovolaniach proti napadnutým rozsudkom krajského súdu namietali, že im bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, keďže tieto rozhodnutia krajského súdu sú podľa ich tvrdení založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, pretože vychádzajú z neúplne vykonaného dokazovania prvostupňovým súdom, preto sú podľa ich názoru rozsudky krajského súdu nepreskúmateľné, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu ich práva na spravodlivý súdny proces.

15.3 Vychádzajúc z obsahu sťažností ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podrobil napadnuté uznesenia najvyššieho súdu prieskumu z ústavne významných hľadísk, pričom sa sústredil na posúdenie, či sa najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľiek, ktorými odôvodňovali prípustnosť dovolania v súlade s § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

15.4 V súvislosti s preskúmaním napadnutých uznesení najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016).

15.5 Najvyšší súd v napadnutých uzneseniach najprv preskúmal procesnú prípustnosť dovolaní proti napadnutým rozsudkom krajského súdu podľa § 238 ods. 1 až 3 OSP, pričom dospel k záveru, že dovolania z týchto dôvodov nie sú procesne prípustné. Následne preskúmal prípustnosť dovolaní aj z dôvodov uvedených v § 237 OSP, a to predovšetkým z dôvodu existencie prípadnej vady podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, ktorej sa sťažovateľky dovolávali, pričom v tejto súvislosti najvyšší súd v podstatnej časti svoje uznesenia odôvodnil takto:

«Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv navrhovateľky nie je ani postupom, ktorým by jej súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (pozri napr. aj rozhodnutia uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 37/1993 a pod č. 125/1999).

K námietke žalobkyne spochybňujúcej úplnosť zistenia skutkového stavu veci, či nesprávnosť skutkových zistení, treba uviesť, že v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dôvodom dovolania nemôže byť samo osebe nesprávne skutkové zistenie. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných... a hmotnoprávných...) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. V prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení a skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p. (viď rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

Z obsahu dovolania žalobkyne je zrejmé aj jej námietka, že súdy nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Dovolací súd poukazuje na to, že nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov nie je uvedené medzi prípustnými dôvodmi dovolania, ktoré sú vymedzené v ustanovení § 241 ods. 1 písm. a/ až c/ O.s.p. Pre tento záver svedčí i ustanovenie 243a ods. 2, veda druhá O.s.p., ktoré ustanovuje, že dovolací súd nevykonáva

dokazovanie. Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Z § 132 O.s.p. vyplýva, že dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Pri uplatnení zásady voľného hodnotenia dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten-ktorý dôkaz hodnotiť. Iba výnimočne zákon súdu ukladá určité obmedzenie pri hodnotení dôkazov (napr. § 133, § 134, § 135 O.s.p.). Ťažisko dokazovania je v konaní na súde prvého stupňa; skutkové závery tohto súdu je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 ods. 3 až 5 O.s.p.). Súd rozhodujúci o dovolaní nepreskúmava správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to už len z toho dôvodu, že v konaní o tomto opravnom prostriedku nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy; na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu totiž nemá možnosť dôkazy sám vykonávať (§ 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.). Keď najvyšší súd nemôže vykonávať dokazovanie, tak nemôže iba na základe súdnych spisov preskúmať správnosť hodnotenia dôkazov súdom, lebo si nemôže pre svoje rozhodnutie zabezpečiť rovnaké podklady a predpoklady doplnením alebo zopakovaním dokazovania, aké mal súd, ktorý dôkazy hodnotil.

Dovolatelka v súvislosti s tvrdením procesnej vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. tiež namietala, že rozhodnutia prvostupňového a odvolacieho súdu sú neodôvodnené, nepreskúmateľné.

Na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“. Toto stanovisko bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 1/2016.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné stanovisko, skúmal, či v danej veci ide o taký výnimočný prípad, kedy by

nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladala vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ... Dovolací súd však nezistil, že by o takýto prípad v prejednávanej veci išlo; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s potvrdeným rozhodnutím súdu prvého stupňa) spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 ods. 2 O.s.p., lebo obsahuje „zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie“...

Rovnako ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany dal súd podrobnú odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (R. c. Š. z 09. decembra 1994, séria A. č. 303- A, s. 12. § 29, H. c. Š. z 09. decembra 1994, séria A, č. 303-B, G. c. G. z 29. mája 1997, H. c. F. z 19. februára 1998).

Ako už bolo uvedené v danom prípade rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch stupňov nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

Napokon žalobkyňa namietala aj nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav... Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). Aj za predpokladu, že by tvrdenia dovolateľky boli opodstatnené, (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľkou vytýkané skutočnosti by mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladali by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 odst 1 O.s.p... Nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov nie je ani procesnou vadou konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., lebo ani (prípadným) nesprávnym právnym posúdením veci súd účastníkom konania neznemožňuje realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia (pozri napr. rozhodnutia

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010). Preto dovolací súd (s ohľadom na zdôrazňovanú právnu úpravu dovolacieho konania) nemohol preskúmať rozhodnutia súdov nižších stupňov z hľadiska právneho posúdenia veci. To isté sa týka aj tzv. inej vady konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorú možno namietať len v procesné prípustnom dovolaní, čo nie je daný prípad.»

15.6 Vo vzťahu k vecnému rozsahu ústavného prieskumu napadnutých uznesení najvyššieho súdu ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v napadnutých uzneseniach ústavne konformným spôsobom zaoberal kľúčovými dovolacími námietkami, ktoré sťažovateľky vo svojich dovolaniach uplatnili, pričom právne závery, ktoré k nim zaujal, sú primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu právnych noriem, ktoré najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaniach aplikoval. Napadnuté uznesenia najvyššieho súdu sú preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a nesignalizujú takú príčinnú súvislosť medzi nimi a sťažovateľkami označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažností na ďalšie konanie.

15.7 Ústavný súd poukazuje na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľkami, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňoval, preto použitý spôsob v konkrétnych prípadoch nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľkám k súdnej ochrane v konaniach o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

15.8 Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a obsahom základného

práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľky domáhali, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažností na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosti aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

16. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napádaných rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní sťažovateľkám úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia ich práv alebo slobôd (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažností už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2016